

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 604 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

- Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии.....	10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon	
Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов.....	19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi.....	26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi	
M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi.....	29
Sattarov Farrux Nuridinovich	
Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish.....	35
D. K. Ibadullayev	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati.....	41
Isabekova Dilafruz Shermirzayevna	
Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов.....	46
Юсупова Элеонора Фердинандовна	
Математика o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik.....	51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli.....	54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li	
Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL).....	60
M. D. Boynazarova	
Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки.....	63
Нормуратов Абдулла Саппарович	
Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi....	67
Normuratov Abdulla Sapparovich	
O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari.....	70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida).....	74
Omonova Charos Baxodir qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish.....	79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi	
O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish.....	83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna	
Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida.....	91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li	
Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati.....	93
Abdumannan Maxammatov	
"Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi".....	97
Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna	
Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language.....	104
Absamatova Charos	

Fizika fanini o'tqitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati	107
<i>Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munajat Mustafoyeva Oltibekovna</i>	
Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish..	111
<i>Allamuratov G'ofur Ashurovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi	116
<i>Amanova Albina Dexqon qizi</i>	
Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness	120
<i>Berdikulova Zamira Albertovna</i>	
The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being.	124
<i>Dilbar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati.....	127
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	131
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi	135
<i>Hasanova X. Z.</i>	
Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	139
<i>Hikmatov Bobobek Saydulloyevich</i>	
ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri	142
<i>Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari	146
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna</i>	
David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari.....	149
<i>Mo'minov Baxtiyor Karamatovich</i>	
Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari	154
<i>Oblakulova Nodira Abduvali qizi</i>	
Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi.....	160
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari	170
<i>Normaxmatova Feruza Ruziboyevna</i>	
Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari	174
<i>O'rishboyeva Xumora O'rol qizi</i>	
Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati	177
<i>Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi</i>	
Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish	182
<i>Ro'ziboyeva Fotima Quadrat qizi</i>	
Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari	187
<i>Sadarova Nilufar</i>	
Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari.....	193
<i>Salaxidinova Xolida Xaliljonovna</i>	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatleri	198
<i>Salomov Abdurasul Axmadovich</i>	
Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi	201
<i>Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiyev</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari.....	205
<i>Sojida Safarova Saxadin qizi</i>	
Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida.....	207
<i>Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	210
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	

Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов	214 Нурбаев Бахтиёр Широнович
Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari.....	217 To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna
Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	223 X. Xalilova, N. Niyazova
Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response	227 Makhmudova Ujiloy Bakhtiyorovna
Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments	230 Turumova Marjona Bakhodirovna
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati	233 Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari	236 Sultanov Xaytboy Eraliyevich
Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari	241 Umarov Qobiljon
Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari	245 Jannazarova Juldizxan Alliyar qizi
Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	250 Allaberdiev Zebinisobegim Ismoiljon qizi
Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek	253 Khaydarova Guzalkhon
Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollar	256 Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna
Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi	261 N. Nomozova, A. Muxamadiyev
Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari.....	267 Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna
Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli	272 Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi
Algebra fanini o'rganishda talabning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari	277 Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi
Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей	280 Бозорова Хулкар Одинакуловна
Оптимизация трудовых отношений в системе общего среднего образования на основе HR-менеджмента: эмпирический анализ.....	284 Турикова Лазокат Машрабовна
Pedagoglarning huquqiy maqomi hamda global kompetensiyalar bilan bog'liq muammo va yechimlar	296 Javohir Baxtiyorovich Shukurov
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida og'zaki nutqni rivojlantirishning kommunikativ yondashuv asoslari	305 Holikulova Feruza Xasanovna
Talabalarda internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning agressiv xulq-atvoriga ta'siri	309 Tosheva Sayyora Raxmonqulovna
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari	314 Nurmatova Iroda Toxtasinovna, Qutlimuratova Dilnoza Oybek qizi
O'quv materiallarini didaktik prinsiplar asosida bayon qilishning nazariy-amaliy asoslari	318 Turdiyeva Navruza Sheraliyevna
Raqamli va globallashtirilgan muhitda maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarini rivojlantirish	323 Avazova Xidoyat Zafar qizi

Boshlang'ich sinf o'qish darslarida badiiy asar tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish orqali o'quvchilar nutqini boyitish ("Bog'bon va nihol" rivoyati misolida).....	327
Normurodova Nigora Abdusattorovna, Abduxalilova Mohinur To'raqul qizi	
Qoraqalpog'iston cho'l yaylovlarning holatiga katta qumsichqonlar ta'sirini baholash.....	331
Adilbayeva Genjexan	
O'zbekiston zaminida uyg'onish - renessans hodisasining yuz berishi: shakllanishi, musulmon va insoniyat dunyosi taraqqiyotidagi o'rni	335
Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining ekologik kompetentligini badiiy-loyihaviy faoliyat orqali rivojlantirish metodikasi	340
Istamov Zavqiddin Sa'dulloevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik kompetensiyani rivojlantirish orqali orfografik va orfoepik bilimlarni shakllantirish.....	344
Mamasidikova Naima Toxirjon qizi	
Talabalarning mustaqil o'qish va o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirishning metakognitiv aspektlari.....	348
Mirsobitova Parvina Bahodir qizi	
Sun'iy intellekt vositasida talabalarning axloqiy-estetik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari ..	351
Muminov Zokir Sharop o'g'li	
Ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri.....	354
Nurmatov Nurhayot Nurziyat o'g'li, Otaqurbonbova Nigina Rustam qizi	
STEAM yondashuvi asosida o'simliklar fiziologiyasi fanida o'quv mazmunini didaktik qayta tashkil etish xususiyatlari.....	358
Xoliqulova Gulchehra Alimardon qizi	
Особенности развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста.....	363
Мирзаева Наргиза	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik asoslari.....	367
Abdanbekova Nilufar Rixsiyevna	
O'qituvchining pedagogik mahoratini takomillashtirish va uni rivojlantirish omillari.....	370
Ismailova Shaira Ferdausovna	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	373
Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi	
Inkluziv ta'limda pedagoglarning mahorati va pedagogik innovatsiyalar.....	378
Raxmonova Gullola Shavkatovna	
The Impact of Collaborative Writing Activities on EFL University Students' Essay Writing Skills: A Classroom-Based Study.....	382
Shovkieva Munisa Shonazar kizi	
ChatGPT va generativ AI vositalarining o'quv jarayonidagi didaktik imkoniyatlari.....	386
Sotivoldiyev Shohruhmirzo Abdumalik o'g'li	
O'qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati.....	390
Sultonova Nargiza Nigmatovna	
Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarning media savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	393
Zaxiriddinova Shaxlo, Nurova Manzura, Murodova Fayoza	
Talabalar matematik tafakkurini rivojlantirishda analizdan masalalar yechish strategiyalari	397
Zaxiriddinova Shaxlo, Tufliyeva Roziya, Ismatullayev Javohir	
Роль социальной компетенции в процессе интенсивного когнитивного развития.....	402
З. Ф. Азизова	
Роль научного знания в повышении качества образования	406
Сагатова Диёра Абдулазиз кизи	
Методы использование информационных технологий в научном исследовании качества образования в ВУЗе.....	409
Уразова Марина Батыровна, Туленова Карима Жандаровна, Генжебаева Кундуз Саламат кызи	
Академический стресс и формирование механизма "самообвинения" у студентов.....	412
Хошимова Дилорам Анваровна, Немаджанова Наргиза	
OTM, mahalla va oilalarda barqaror ma'naviy-axloqiy muhitni takomillashtirish tizimi.....	416
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich, Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	
O'smirlar deviant xulq-atvori shakllanishida ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik bosh omil sifatida.....	421
Olloberdiyeva Buoysha Baxromjon qizi, Tohirova Go'zaloy Davronbek qizi	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Oliy ta'limda tasviriy va amaliy san'at integratsiyasining zamonaviy pedagogik metodlari (Buxoro amaliy san'ati misolida).....	426
	Abdullayev Suxrob Sayfullayevich	
	STEAM texnologiyalari va uning qo'llanilishi	431
	Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
	Deviant xulq shakllanishining biopsixologik faktorlari.....	435
	Ro'ziqulova Sevinch Ubaydullo qizi, Tohirova Go'zal Davronbek qizi	
	Эмоциональная устойчивость как психологический фактор развития профессиональной компетентности будущих педагогов	438
	Рафиев Фарход Акилович	
	Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari.....	441
	Aziboyev Shuhrat Olimovich	
	Bola nutqi buzilishlarining psixologik sabablari.....	445
	Xadicha Kamalova, Ziyodullo Elov	
	O'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish orqali tanqidiy fikrlash va mustaqil o'qish ko'nikmalarini shakllantirish	449
	Xolmatova Sabohat Ilhomovna	
	O'qish savodxonligi darslarida xalqaro baholash tadqiqoti topshiriqlaridan foydalanish	453
	Boychayeva Sharifa Saidkulovna	
	Формирование иноязычной коммуникативной компетенции с помощью задания "диктоглосс"	458
	Касымова Феруза Суннатовна	
	Ta'lim paradigmalarining evolyutsiyasi va zamonaviy tendensiyalari	463
	Abdug'aniyeva Shaxzoda Shuxrat qizi	
	O'qish savodxonligi darslarida badiiy va ilmiy-ommabop matnlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	467
	Ostonova Madina Furqat qizi	
	Milliy cholg'u sozlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari	471
	Raimjonov Sunnatulla O'ktamovich	
	Forsayt pedagogikasi asosida talabalarning kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning amaliy jihatlari	475
	Dushaboyeva Dinara Bahrom qizi	
	Sun'iy intellekt yordamida individual o'qish yo'nalishini yaratish	479
	Irgasheva Madina Irgashovna	
	Ahmad al-Farg'oniyning hayot yo'li va ilm-fanga qo'shgan hissasi	484
	Temirov Nabijon Solievich, Mo'sajonova Gulxumor Abduhalim qizi	
	Data-Driven yondashuv asosida o'quvchilarning jismoniy rivojlanishini monitoring qilish va prognozlash modeli	487
	Valiyev Jasurbek Saydullo o'g'li	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim berishga tayyorlash mexanizmlari	491
	Axmedova Orzigul Tulqinovna	
	Mustaqil ish – ta'lim sifatini oshirish mezonidir	498
	Erkayev Elmirza Temirovich	
	Kasbiy tayyorgarlik jarayonida talabalarda kreativlikni rivojlantirishning psixologik shartlari.....	503
	Qobulov O'mirbek Azamat o'g'li	
	Kiberbullin onlyn tahdid va uning o'smir xulq-atvoriga ta'siri	509
	Saloxiddinova Xumora Mamamrayim qizi, Tohirova Go'zaloy Davronbek qizi	
	Yosh voleybolchi qizlarning muvozanat saqlash qobiliyatini oshirish	514
	Saparboyeva Muhayyo Farhod qizi	
	Talabalarda kasbiy kreativ kompetensiyalarini shakllantirishni psixologik pedagogik jihatlari.....	517
	Tohirova Go'zaloy Davronbek qizi, Sharipova Feruza Xo'jamurod qizi	
	O'quv bilish faolligi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati.....	520
	Sattarova Gulinoza Salim qizi	
	Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati.....	523
	Turg'unov Baxtiyor O'rolovich	
	Malakali sportchilarni texnik tayyorgarligiga zamonaviy texnologiyalardan foydalanish yo'llari	526
	Eryigitov Dilshod Xolboyevich	
	Digitalization as a Driver of Inclusive Education: Enhancing Accessibility, Equity, and Learning Outcomes	529
	Muhabbat Nazaraliyevna Toshmurodova	

Digital Transformation of HRM in Higher Education: Evidence from Uzbekistan	534
D. Umirova	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning integrativ metodikasi	538
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Refleksiv o'qitish texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari.....	542
Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li	
Dasturlashtirilgan ta'lim vositalari asosida bo'lajak muhandislarning mustaqil ta'limini tashkil etish metodikasi.....	546
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Platforms and Tools Used in Engineering Education (Solid Edge, Solidworks, Fusion 360, ETC.) ...	552
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Kognitiv og'ishlar va fanatizm: nazariy tahlil va talabalar o'rtasida empirik tadqiqot	556
Shohruh Shodiboyev	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyalarini rivojlantirish bosqichlari...	562
To'rabekova Aziza Mirzabek qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ta'lim olish kompetensiyalarining psixologik asoslari	566
Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi	
Boshlang'ich tayyorgarlik guruhida umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarlik nisbatining ilmiy asoslari.....	572
Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich	
Talabalarda stress va motivatsiya o'rtasidagi munosabat.....	577
Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash mazmunining nazariy-metodologik asoslari	583
Amonov Mirjon Namozovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv rivojlanish bosqichlari	587
Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida so'z boyligini oshirishning pedagogik-psixologik muammolari yuzasidan mulohazalar	590
Shaxnoza Allaberganova	
Umumta'lim maktablarida biologiya darslarida innovatsion o'qitish metodlaridan foydalanish tadqiqotining tahlili.....	594
Mamadallyeva Barnoxon Ibragimovna	
Haykaltaroshlik fanining shakllari va metodlari	598
Qodirov Bobirjon Botirjonovich	

HAYKALTAROSHLIK FANINING SHAKLLARI VA METODLARI

Qodirov Bobirjon Botirjonovich

Andijon davlat universiteti tasviriy va amaliy san'at kafedrası
katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada haykaltaroshlik fanining shakllari va o'qitish metodlari ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi. Haykaltaroshlik mashg'ulotlarining o'quvchilarda ijodiy fikrlash, estetik did va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida qo'llaniladigan an'anaviy va zamonaviy metodlarning samaradorligi o'rganiladi. Tadqiqot natijalari haykaltaroshlik fanini o'qitishda metodik yondashuvlarning muhimligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: haykaltaroshlik, shakllar, metodlar, tasviriy san'at, ijodiy ta'lim, pedagogika, estetik tarbiya.

Abstract: This article analyzes the forms and teaching methods of sculpture from a scientific and pedagogical perspective. The role of sculpture classes in developing students' creative thinking, aesthetic taste, and practical skills is highlighted. The effectiveness of traditional and modern methods used in the educational process is also examined. The results of the study demonstrate the importance of methodological approaches in teaching sculpture.

Key words: sculpture, forms, methods, fine arts, creative education, pedagogy, aesthetic education.

Аннотация: В данной статье анализируются формы и методы обучения скульптуре с научно-педагогической точки зрения. Подчеркивается роль занятий по скульптуре в формировании у учащихся творческого мышления, эстетического вкуса и практических навыков. Также изучается эффективность традиционных и современных методов, используемых в образовательном процессе. Результаты исследования показывают важность методических подходов в обучении скульптуре.

Ключевые слова: скульптура, формы, методы, изобразительное искусство, творческое образование, педагогика, эстетическое воспитание.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lib, bunda o'quvchilarning nafaqat bilim darajasi, balki ularning ijodiy, estetik va amaliy ko'nikmalarini shakllantirish ham muhim o'rin tutadi. Globallashuv jarayonlari, axborot oqimining tezlashuvi va raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi sharoitida insondan mustaqil fikrlash, ijodkorlik va yangicha yondashuv talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, tasviriy san'at fanlari, xususan, haykaltaroshlik fani ta'lim jarayonida alohida ahamiyat kasb etadi.

Haykaltaroshlik san'ati insoniyat tarixida eng qadimiy ijodiy faoliyat turlaridan biri bo'lib, u orqali inson borliqni uch o'lchamli shaklda ifodalaydi. Bu san'at turi nafaqat estetik go'zallikni yaratadi, balki insonning ichki dunyosini, his-tuyg'ularini va dunyoqarashini moddiy shaklda aks ettirish imkonini beradi. Shuning uchun haykaltaroshlik fani o'quvchilarda badiiy tafakkur va ijodiy yondashuvni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Haykaltaroshlik fanini o'qitish jarayonida o'quvchilar shakl, hajm, proporsiya va makon tushunchalarini chuqur o'zlashtiradilar. Bu esa ularning fazoviy tasavvurini rivojlantiradi va real ob'ektlarni tahlil qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Shu bilan birga, haykaltaroshlik mashg'ulotlari o'quvchilarning qo'l mehnati ko'nikmalarini, aniqlik va sabr-toqat kabi sifatlarini ham shakllantiradi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar haykaltaroshlik fanini o'qitishda turli shakllar va metodlardan foydalanishni talab etadi. An'anaviy tushuntirish va namoyish etish usullari bilan bir qatorda, interfaol, muammoli va loyiha asosida o'qitish metodlari keng qo'llanilmoqda. Bu esa o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi hamda ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Haykaltaroshlik fanining yana bir muhim jihati uning amaliy yo'naltirilganligidir. O'quvchilar turli materiallar – loy, plastilin, gips va boshqa vositalar bilan ishlash orqali real ijodiy jarayonni boshdan kechiradilar. Bu jarayon ularning nafaqat badiiy, balki texnik va mantiqiy fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Shuningdek, haykaltaroshlik mashg'ulotlari o'quvchilarda estetik didni shakllantirishga katta hissa qo'shadi. Ular san'at asarlarini tahlil qilish, go'zallikni anglash va uni yaratish

jarayonida faol ishtirok etadilar. Natijada o'quvchilarda san'atga bo'lgan hurmat, ijodga qiziqish va madaniy saviya oshadi.

Haykaltaroshlik fanining shakllari va metodlarini ilmiy asosda o'rganish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'qitish shakli va qo'llanilayotgan metodlarga bog'liqdir. Har bir metod o'quvchilarning yosh xususiyatlari, qiziqishlari va individual imkoniyatlariga mos bo'lishi zarur.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi haykaltaroshlik fanini o'qitishda samarali shakllar va metodlarni aniqlash, ularni takomillashtirish hamda ta'lim jarayoniga joriy etish zarurati bilan izohlanadi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi haykaltaroshlik fanining shakllari va metodlarini chuqur tahlil qilish, ularning o'quvchilarning ijodiy rivojlanishiga ta'sirini o'rganish hamda samarali pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur tadqiqotda foydalanilgan adabiyotlar haykaltaroshlik va tasviriy san'atni o'qitishning nazariy hamda metodik asoslarini chuqur yoritib beradi. Ushbu manbalar o'quvchilarning ijodiy rivojlanishi, estetik tarbiyasi va pedagogik jarayonni tashkil etish bo'yicha muhim ilmiy-amaliy bilimlarni o'z ichiga oladi.

Karimov R. A. va Rahimov A. A. asarlarida haykaltaroshlik san'atining nazariy asoslari, shakl, hajm va kompozitsiya yaratish qonuniyatlari batafsil yoritilgan. Mazkur adabiyotlar o'quvchilarning uch o'lchamli tasvirni tushunishi va amaliy ijodiy faoliyatni to'g'ri tashkil etishida muhim ahamiyatga ega.

Abdurahmonov S. S., Xolmatov M. M. va Tursunov J. A. ishlari tasviriy san'atni o'qitish metodikasi, estetik tarbiya va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirish masalalariga bag'ishlangan. Ushbu manbalar haykaltaroshlik darslarini samarali tashkil etish va o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda asosiy yo'riqnoma vazifasini bajaradi.

Yusupov B. T. va Eshonqulov N. N. tomonidan yozilgan adabiyotlarda pedagogik texnologiyalar hamda zamonaviy ta'lim yondashuvlari tahlil qilingan bo'lib, ular o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ismatov O. R. va Karimova D. A. asarlarida esa san'at psixologiyasi hamda ijodiy tafakkur jarayoni o'rganilgan. Mazkur bilimlar o'quvchilarning ijodiy faoliyatini tushunish va ularni to'g'ri yo'naltirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar esa amaliy ta'lim jarayonini tashkil etishda asosiy normativ asos bo'lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, tahlil qilingan adabiyotlar haykaltaroshlik fanini o'qitishning ilmiy-metodik asoslarini shakllantiradi hamda o'quvchilarning ijodiy va estetik rivojlanishini ta'minlashda muhim ilmiy baza hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot haykaltaroshlik fanining shakllari va metodlarini o'rganish, ularning o'quvchilarning ijodiy rivojlanishiga ta'sirini aniqlash hamda ta'lim jarayonidagi samaradorligini baholashga qaratildi. Metodologik asos sifatida pedagogika, psixologiya va tasviriy san'at nazariyasining zamonaviy yondashuvlari tanlab olindi. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil va amaliy tajriba birgalikda olib borildi, bu esa olingan natijalarning ishonchlilikini oshirdi. Tadqiqot umumta'lim maktablarining tasviriy san'at darslarida o'tkazildi. O'quvchilar haykaltaroshlik mashg'ulotlarida turli shakl va metodlar asosida ishtirok etdilar. Jarayon davomida an'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda zamonaviy interfaol va innovatsion metodlardan ham keng foydalanildi.

Bu yondashuv o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishga xizmat qildi.

Tadqiqotda qo'llanilgan asosiy usullar:

- ilmiy-pedagogik va metodik adabiyotlarni chuqur tahlil qilish orqali haykaltaroshlik fanining nazariy asoslari o'rganildi;
- dars jarayonlarini tizimli kuzatish orqali o'qituvchi va o'quvchi faoliyati tahlil qilindi;
- amaliy mashg'ulotlar tashkil etilib, o'quvchilarning ijodiy ishlari bevosita o'rganildi;
- pedagogik tajriba o'tkazilib, turli metodlarning samaradorligi solishtirildi;
- interfaol metodlar ("klaster", "aqliy hujum", loyiha asosida o'qitish) sinovdan o'tkazildi;
- o'quvchilarning ijodiy ishlari sifat jihatidan baholandi;
- suhbat va savol-javob usullari orqali o'quvchilarning qiziqish darajasi aniqlandi;

- tajriba va nazorat guruhlari natijalari statistik hamda sifat jihatdan taqqoslandi;
- olingan natijalar tizimli ravishda umumlashtirildi va tahlil qilindi;
- o'quvchilarning rivojlanish dinamikasi bosqichma-bosqich kuzatildi.

Tadqiqotning tashkil etilishi:

- tadqiqot 5–9-sinf o'quvchilari ishtirokida amalga oshirildi;
- ishtirokchilar tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi;
- har ikki guruhda darslar bir xil mavzuda, ammo turli metodlar asosida o'tkazildi;
- tajriba guruhida innovatsion va interfaol metodlar qo'llanildi;
- nazorat guruhida an'anaviy tushuntirish va namoyish usullari qo'llanildi;
- mashg'ulotlar muntazam ravishda haftasiga 2 marta tashkil etildi;
- har bir dars nazariy va amaliy qismlardan iborat bo'ldi;
- o'quvchilarga individual va guruhli ijodiy topshiriqlar berildi;
- o'qituvchi tomonidan doimiy pedagogik kuzatuv olib borildi.

Baholash mezonlari:

- ijodiy fikrlash va original yondashuv darajasi;
- shakl va hajmni to'g'ri ifodalash qobiliyati;
- materiallar bilan ishlash texnikasi;
- estetik did va badiiy tasavvurning rivojlanishi;
- mustaqil ishlash va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmasi;
- darsdagi faollik va ishtirok darajasi;
- topshiriqlarni bajarish sifati hamda aniqligi;
- jamoaviy ishlash va fikr almashish qobiliyati.

Ma'lumotlarni qayta ishlash usuli:

- natijalar sifat va miqdoriy tahlil asosida o'rganildi;
- tajriba va nazorat guruhlari ko'rsatkichlari taqqoslandi;
- o'zgarishlar foiz va sifat ko'rsatkichlarida ifodalandi;
- natijalar grafik va jadval ko'rinishida umumlashtirildi;
- ilmiy xulosalar mantiqiy tahlil asosida shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida haykaltaroshlik fanini o'qitishda qo'llanilgan turli shakl va metodlarning samaradorligi tajriba va nazorat guruhlari misolida batafsil o'rganildi. O'quv jarayonida an'anaviy va innovatsion yondashuvlar solishtirilib, ularning o'quvchilarning ijodiy rivojlanishiga ta'siri tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, interfaol va amaliy faoliyatga asoslangan metodlar an'anaviy tushuntirish usullariga qaraganda ancha samarali hisoblanadi. Tajriba guruhida darslar davomida o'quvchilarning faol ishtiroki, mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, real materiallar bilan ishlash jarayoni (loy, plastilin, gips) ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Nazorat guruhida esa o'zgarishlar mavjud bo'lsa-da, ular nisbatan sekin va cheklangan darajada bo'ldi. Tajriba davomida o'quvchilarning ijodiy ishlari muntazam tahlil qilindi va ularning rivojlanish dinamikasi kuzatildi. Shakl yaratish, hajmni to'g'ri ifodalash, kompozitsiya tuzish va detallarni ishlash ko'nikmalarida sezilarli ijodiy o'zgarishlar qayd etildi.

Bu jarayon o'quvchilarning nafaqat badiiy, balki mantiqiy va fazoviy tafakkurining ham rivojlanishiga xizmat qildi. Shuningdek, dars jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasi va faolligi ham ortgani kuzatildi. Interfaol metodlar orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar ularni faqat ijrochi emas, balki ijodiy jarayonning faol ishtirokchisiga aylantirdi. Bu esa ularning darsga bo'lgan munosabatini ijodiy tomonga o'zgartirdi.

Asosiy natijalar quyidagicha qayd etildi:

- o'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi sezilarli darajada oshdi;
- haykaltaroshlik materiallari bilan ishlash bo'yicha amaliy ko'nikmalar mustahkamlandi;
- fazoviy tasavvur, hajm va shaklni idrok etish qobiliyati rivojlandi;
- estetik did va badiiy tafakkur shakllandi hamda boyidi;
- mustaqil ijod qilish va original g'oya yaratish ko'nikmalari kuchaydi;
- darslarga qiziqish va faol ishtirok darajasi sezilarli ortdi;
- jamoaviy ishlash, hamkorlik va fikr almashish ko'nikmalari rivojlandi;
- ijodiy topshiriqlarni bajarishda aniqlik, sifat va mas'uliyat oshdi;
- o'z ishini tahlil qilish, baholash va xulosa chiqarish qobiliyati shakllandi;
- o'quvchilarda san'atga, ijodga va estetik qadriyatlarga ijobiy munosabat kuchaydi.

Umuman olganda, olingan natijalar haykaltaroshlik fanini zamonaviy metodlar asosida o'qitish o'quvchilarning ijodiy va intellektual rivojlanishiga kompleks ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, haykaltaroshlik fanini o'qitishda qo'llaniladigan shakl va metodlar o'quvchilarning ijodiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. An'anaviy o'qitish usullari bilan solishtirganda, interfaol va innovatsion metodlar o'quvchilarning faolligini oshirib, ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bu esa ularning nafaqat bilim darajasini, balki ijodiy tafakkurini ham rivojlantiradi. Haykaltaroshlik mashg'ulotlarida o'quvchilar real materiallar bilan ishlash orqali shakl, hajm va kompozitsiya tushunchalarini amaliy tarzda o'zlashtiradilar. Bu jarayon ularning nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, ijodiy fikrlashini ham rivojlantiradi. Ayniqsa, mustaqil ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning individual qobiliyatlarini ochib berishda muhim rol o'ynadi.

Tadqiqot davomida shuni ham kuzatish mumkinki, o'quvchilarning darsga bo'lgan munosabati va motivatsiyasi to'g'ridan-to'g'ri qo'llanilayotgan metodlarga bog'liq. Interfaol metodlar, guruhda ishlash va loyiha asosida o'qitish usullari o'quvchilarda qiziqish uyg'otdi hamda ularni faol ijodiy jarayonga jalb etdi. Bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Shuningdek, haykaltaroshlik fanining estetik tarbiyadagi o'rni ham juda muhim ekanligi aniqlandi. O'quvchilar san'at asarlarini yaratish va tahlil qilish jarayonida go'zallikni anglash, uni baholash hamda estetik didni shakllantirish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning ma'naviy va madaniy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Muhokama natijalari shuni tasdiqlaydiki, o'qituvchi tomonidan to'g'ri tanlangan metodlar va shakllar haykaltaroshlik fanining samaradorligini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi. Har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish, ularga erkin ijod qilish imkonini yaratish va rag'batlantirish ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Umuman olganda, haykaltaroshlik fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy, intellektual va estetik rivojlanishini ta'minlaydi. Shu sababli ushbu fan bo'yicha metodik ishlanmalarni yanada takomillashtirish va innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish zarur hisoblanadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari haykaltaroshlik fanining shakllari va metodlari o'quvchilarning ijodiy, estetik hamda intellektual rivojlanishida muhim pedagogik ahamiyatga ega ekanligini yaqqol ko'rsatdi. O'rganish jarayonida aniqlanishicha, haykaltaroshlik mashg'ulotlari faqatgina badiiy ko'nikmalarni shakllantirish bilan cheklanib qolmay, balki o'quvchilarning tafakkurini kengaytirish, fazoviy tasavvurini rivojlantirish va ijodiy fikrlashini kuchaytirishda ham muhim vosita hisoblanadi.

Tadqiqot davomida qo'llanilgan metodik yondashuvlar shuni tasdiqlaydiki, interfaol va innovatsion metodlar asosida tashkil etilgan haykaltaroshlik darslari an'anaviy usullarga nisbatan ancha samarali natija beradi. O'quvchilarning dars jarayonidagi faolligi, qiziqishi va ijodiy mustaqilligi sezilarli darajada oshgani kuzatildi. Bu esa ta'lim jarayonida metodik yondashuvning to'g'ri tanlanishi hal qiluvchi omil ekanligini bildiradi.

Shuningdek, haykaltaroshlik fanining amaliy yo'naltirilganligi o'quvchilarda qo'l mehnati ko'nikmalarini rivojlantirish, aniqlik va sabr-toqat kabi sifatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar turli materiallar bilan ishlash jarayonida nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki ijodiy yondashuvni ham rivojlantiradilar. Bu esa ularning umumiy shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari haykaltaroshlik fanining estetik tarbiyadagi o'rni ham juda muhim ekanligini tasdiqlaydi. O'quvchilar san'at asarlarini yaratish va tahlil qilish jarayonida go'zallikni anglash, estetik didni shakllantirish hamda madaniy saviyasini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning ma'naviy dunyosini boyitadi va jamiyatda estetik madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, haykaltaroshlik fanining shakllari va metodlarini samarali qo'llash o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Shu sababli ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, darslarni ijodiy va amaliy yo'nalishda tashkil etish hamda o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish zarur hisoblanadi. Bu esa haykaltaroshlik fanining ta'lim tizimidagi samaradorligini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov R.A. Tasviriy san'at va haykaltaroshlik asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Abdurahmonov S.S. Tasviriy san'at o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Xolmatov M.M. Badiiy ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Yusupov B.T. Pedagogika va ijodiy ta'lim asoslari. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2018.
5. Ismatov O.R. San'at psixologiyasi. – Toshkent: Tib kitob nashriyoti, 2019.
6. Tursunov J.A. Estetik tarbiya metodikasi. – Toshkent: Universitet, 2020.
7. Eshonqulov N.N. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2018.
8. Qodirov S.S. Tasviriy san'at nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2021.
9. Karimova D.A. Ijodiy tafakkur psixologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
10. Rahimov A.A. Haykaltaroshlik san'ati asoslari va metodikasi. – Toshkent: San'at nashriyoti, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.